

CÂMPULUNG, 1737

CLAUDIU NEAGOE

Între 1736 și 1739 Tarile Romane vor fi pentru a doua oară, în veacul al 18-lea, teatrul confruntărilor dintre marile puteri vecine: Austria, Rusia și Imperiul Otoman¹.

La 29 iulie 1737, trupele austriece conduse de generalul-maior Ghyllani (sau Gillani), pătrundeau în Țara Românească din ordinul feldmareșalului conte Franz Paul von Wallis². Avangarda austriacă, având în frunte pe locotenentul conte Barkokzy, ocupa orașul Câmpulung și mănăstirea Negru Vodă despre care se știa că are o incintă fortificată³. După ce i-au măcelărit pe toți negustorii și militarii turci aflați în oraș⁴, austriecii „s-au închis înăuntru zidurilor mănăstirii ca într-o cetate”⁵. Apoi, locotenentul conte Barkokzy a fost trimis cu o trupă de 600 de călăreți să ocupe orașul Pitești⁶.

Aflând de intrarea trupelor austriece în țară, Constantin-Vodă Mavrocordat fuge la Dunare⁷. În această vreme austriecii se vor îndrepta rapid spre reședința domnească de la București, de unde „au luat pre boieri, pre toți în Țara Ungurească, pre unii cu voie, pre alții și cam fără voia lor”⁸.

Poarta Otomană trimite în mare grabă lui Constantin Mavrocordat „vo doi, trei pași” cu oaste, de-au gonit pre nemți din Țara Muntenescă⁹. După eliberarea

¹ Șt. Ștefănescu, *Istoria românilor în secolul al XVIII-lea. Între tradiție și modernitate*, București, 1999, p. 32.

² Răduțescu, *Câmpulung-Muscel. Monografie istorică*, Câmpulung, 1943, p. 91; Gh. Pirnuță, Șt. Trâmbaciu, *Documente și inscripții privind istoria orașului Câmpulung-Muscel*, vol. 2, (1700-1799), București, 1999, doc. 48, p. 138.

³ Vezi raportul colonelului Ghyllani, din 1737, către contele Wallis, generalul-comandant al trupelor imperiale din Transilvania, în C.C. Giurescu, *Material pentru istoria Oleniei sub austriaci (1733-1739)*, VOL. 3, București, 1944, doc. 105, p. 149. Incinta mănăstirii Negru-Vodă, fusese fortificată pe la 1711-1712, sub egumenul Mihai (vezi Sp. Cristoceea, *Pomelnicul mănăstirii Negru Vodă din Câmpulung Muscel*, în „Glasul Bisericii”, nr. XLVI, nr. 3, 1987, p. 57). De remarcat, însă, este faptul că încă din veacul al XVIII-lea, mai precis din timpul domniei lui Matei Basarab s-au început primele lucrări de fortificare: mai întâi, la 1640, egumenul Melchisedec „a ridicat în jurul mănăstirii ca un fel de cetate din bârne mari înconjurând-o cu 12 bastioane de jur împrejur” (*Călători străini despre Țările Române*, vol. 5, București, 1973, p. 212), apoi, în 1646, această „palisadă” a fost înlocuită cu un zid (P. Chihaia, *Din cetățile de scaun ale Țării Românești*, București, 1974, p. 263), la care se adaugă, în 1647, un turn-clopotniță (*Călători străini*, p. 266).

⁴ Rămăși aici după închiderea „zborului de la Sf. Ilie” (27 iulie).

⁵ C.D. Aricescu, *Istoria Câmpulungului, prima rezidență a României*, vol. 2, București, 1856, p. 8.

⁶ *Călători străini*, vol. 9, București, 1997, p. 340, nota 25.

⁷ Ion Neculce, *Letopiseșul Țării Moldovei*, Chișinău, 1992, p. 452.

⁸ *Ibidem*.

⁹ *Ibidem*, p. 453.

Bucureștiului, oștile turcești conduse de Murtaza pașa au pornit spre Pitești. Aici, ele au înfrânt trupele locotenentului conte Barkokzy¹⁰. Apoi, au venit și la Câmpulung unde „au scos pe nemți dintr-acest oraș și au dat foc atâta sfintei monastiri, cât și orașului, de au ars cu mare groază”¹¹. Mulți orașeni au pătimit și au fost omorâți, și tot atunci „au ars Baratia și o mulțime de case ale câmpulungenilor, rămânând doar zidurile”¹². Pentru a-și salva viața unii orașeni au pribegit peste munți, în Transilvania, printre aceștia numărându-se și egumenul mănăstirii Negru Vodă, ieromonahul Vasile Geabelea¹³.

Pomind pe urmele fugarilor, turcii au ajuns de „au dat foc caselor vămii din Dragoslave și au prădat bisericile din Rucăr, luând odoarele ce le-au găsit”¹⁴, apoi l-au spânzurat pe Mihai Calu, părcălabul de la Rucar, pentru faptul ca își îndemnase sătenii să fuga din calea turcilor¹⁵. Așa „au făcut turcii multă răutate și pradă-n Țara Muntenească”¹⁶ de au ajuns bieții români să fugă în Transilvania, lăsându-și casele și tot avutul numai ca să scape cu viață.

Deoarece mănăstirea întărită de la Câmpulung devenise o adevărată problemă pentru turci, Constantin-Vodă Mavrocordat avea să trimită la 20 octombrie 1737 slujitori ca să dărâme zidurile acesteia: „...au trimis Marie-sa la leat 7246 (1737) oct. 20, cu porunca împărătească pe Radu Brătășan vel armaș și pe Șerban Greceanul și pe Constantin Lipoveanul, polcovnicul de la Târgoviște, împreună și cu o mulțime de slujitori, de au sfărâmat toate zidurile mănăstirii și chiliile de prin prejur și s-au prădat monastirea atâta de odoară cât și de cele mișcătoare și nemișcătoare...”¹⁷.

Vreme de cinci ani Câmpulungul a fost părăsit și lăsat în paragină¹⁸. Abia la 1742 orașenii fugiți au început a se întoarce pe la casele lor¹⁹. Noul egumen,

¹⁰ Din relatarea mitropolitului Neofit din Creta, de la 1746 aflăm: „În orașul Pitești s-a purtat în timpurile trecute războiul dintre turci și austrieci și turcii au avut drept conducător pe Murtaza, pașa cu două tuiuri, iar austrieicii pe un oarecare colonel și pe fiul unei contese <Barkokzy>; și în acest război au învins turcii și colonelul a fost ucis și capul său a fost dus la București..., și încă două-trei căruțe de capete de-ale austrieicilor. A fost rănit și fiul contesei, însă a fugit” (*Călători străini*).

¹¹ Sp. Cristoceă, *loc. cit.*, p. 60.

¹² I. Răuțescu, *op. cit.*, p. 30-31. Tot acum, școala domnească a lui Antonie Vodă din Popești a fost mutată din vechiul local, afectat de incendiu, în chiliile de lângă Biserica Domnească, anume construite (I. Hurdubețiu, Flaminio Miru *Câmpulung - Muscel, ieri și azi*, Câmpulung Muscel, 1974, p. 99). Ea va funcționa aici până la 1791-1792 când va fi mutată din porunca lui Mihai -Voda Șuțu, lângă biserica Sf. Ilie, în casele lui Dumitrache Ruset; fost mare spătar (D. Simonescu, *Monografia primei școli publice din Câmpulung-Muscel*, Pitești, 1970, p. 21;

Gh. Pîrnuță, *Câmpulung - Muscel, străveche vatră de cultură a Țării Românești*, Câmpulung Muscel, 1974, p. 58).

¹³ I. Răuțescu, *op. cit.*, p. 30.

¹⁴ Gh. Pîrnuță, *Rucăr - Muscel. Istoric. Case memoriale. Amintiri*, vol. 2, București, 1996, p. 23.

¹⁵ *Ibidem*, p. 23-24.

¹⁶ I. Neculce, *op. cit.*

¹⁷ Sp. Cristoceă, *loc. cit.*, p. 60-61.

¹⁸ N. Ionescu, *Câmpulungul sub fanarioți*, în „Prietenul nostru”, VII, 1923, nr. 3-4, p. 19.

¹⁹ Vor aduce cu ei și un număr mare de străini „ungureni” (ardeleni) de prin locurile pe unde pribegiseră și cu care intraseră în relații de rudenie (Șt. Trimbaciu, *Așezările de „ungureni” pe pământul obști câmpulungene*, în „Studii și comunicări”, I, Muzeul Câmpulung Muscel, 1981, p. 56-57; Claudiu Neagoe, *Străini stabiliți pe moșia obștii muscelene între 1737-1838*, în „Gazeta de Muscel”, an. V, 1998, nr. 140 p. 3; *Ibidem*, Considerații noi cu privire la statutul străinilor așezați pe moșia câmpulungenilor în secolele XVIII-XIX, *Ibidem*, nr. 144, p. 7).

Ieromonahul Nicodim Belețeanu (1737-1762)²⁰ va reface mănăstirea Negru Voda, „atât sfânta biserică pe dinlăuntru împodobită cu tâmplă, cu sfintele icoane și cu argintării, și polcandru, cât și pe dinafară cu chiliile și cu zidurile și cu altele care se văd făcute de sfintele-sa și toate clopotile”²¹.

Pentru refacerea orașului Mihail-Vodă Racoviță hotăra la 1742 ca orașenii „să fie în pace de rândul fumăritului”²², să fie scutiți de „cotărit”²³, iar un an mai târziu, la 1743, „de lucru domnesc și de vama mănăstirii din oraș și de vama pitarilor de la zborul lui Sf. Ilie propoc... și să fie în pace și erțați de fumărit... așijderea și pentru erbărit... și erțați de ciohodărit... și pentru goștinărit... și să n-aibă supărare de cotărit...”²⁴. La 1747, Constantin-Vodă Mavrocordat avea să întărească orașenilor toate hrănoavele și cărțile de scutiri dobândite până atunci²⁵.

SPIRIDON CRISTOCEA
ROMEO MASCHIO
TEODOR CIOFLAN

Satul Călinești, care a dat numele unuia din cele mai mari comune ale județului, este una din localitățile argesene cu cea mai veche atestare documentară. În actul, din 20 mai 1388, dat de Mircea cel Bătrân cătorici sala, mănăstirea Cozia, este menționată și o vie în „hotarul Călineștilor”²⁶.

Turculești²⁷, unul din satele comunei, este atestat la 16 decembrie 1618 când domnitorul Gavril Movilă întărește negustorului Gheorghe trei pogoane de vie și o lăcașă în Călinești, printre meritori fiind „și Turculeștii anume Ghinea și Vlaicul și Milnea și Dumitru Străchea și Stancu Postelnic și Isar și popă Bratul și diaconul Gheorghe”²⁸. Despre existența pe raza Turculeștilor, în punctul „Dealul Bisericii”, a unei biserici se informează și cataografa din 1840: „Căminul Turculești (satul Călinești). Această sfântă biserică, ce prăznuiește hranul Sfântul Nicolae și Cuvioasa Paraschiva, este de lemn cu temelie de zid, fără pisane, ci numai leat 7289 (1781) luna Februarie 14 și ctitori se arată din pătrâni: Dumitru Dragu, Vinuță Postavaru, Matei Moga, Nicolae Stan Dumitrescu, Nicolae Ion Bachu, în care biserică se săvârșește sfânta slujbă și se chivernisește de enoriași, căminul aflându-se pe moșia sfintei mănăstiri Cotroceni. Popa Stroe. Enoriași 16 de frunte, de mijloc 14, cu stare proastă 16, văduve 8”²⁹.

Construită în 1781 biserica a funcționat ca locaș de cult până la sfârșitul secolului al XIX-lea când, datorită, probabil, deteriorării, a fost abandonată. O nouă biserică s-a construit, în 1872, la circa 200 m distanță pe partea stângă a șoselei naționale Pitești-București. Edificată din cărămidă, actuala biserică are plan dreptunghiular.

Despre istoria Călineștilor vezi: Silvestru Voinescu, *Călinești 600 Momente de referință*, în „Sădii și grădini”, Muzeul Câmpulung Muscel, 1987, p. 141-150.

²⁰ Cel care s-a opus tendințelor de catolicizare a iezuiților veniți odată cu trupele austriece (Vezi I. Răuțescu, *op. cit.*, p. 91, nota 2; Gh. Pirnuță, *Șt. Trîmbaciu, op. cit.*, p. 139).

²¹ Sp. Cristoceia, *loc. cit.*, p. 61. Între 1749-1750 egumenul Nicodim Belețeanu reface porțile din lemn ale clopotniței cu micile orificii pentru tras cu arma (H. Teodoru, *Meterezele bisericilor câmpulungene*, în „Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice”, fasc. 115, p. 100, fig. 22), precum și „casa egumenească” (P. Chihaia, *op. cit.*, p. 267).

²² Șt. Trîmbaciu, Gh. Pirnuță, *Pânza „Ocolnica” cu vechile privilegii ale orașului Câmpulung-Muscel, 1215-1747*, Pitești, 1995, doc. 37, p. 156.

²³ *Ibidem*, doc. 38, p. 157.

²⁴ Idem, *Documente și inscripții*, doc. 58, p. 147-148.

²⁵ *Ibidem*, doc. 67, p. 158-159.